

A KÚRIA mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.20.266/2014/8.szám

A Kúria a Szabó Balázs Gábor Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szabó Balázs Gábor ügyvéd) által képviselt felperesnek a Dávid, Stanka, Szikla Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Stanka Gergely ügyvéd) által képviselt alperes ellen végrehajtás megszüntetése iránt a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál 20.P.85.405/2013. számon megindított és másodfokon a Fővárosi Törvényszék 42.Pf.636.588/2013/5. számú ítéletével befejezett perében, az említett számú jogerős ítélet ellen az alperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson - meghozta az alábbi

ítéletet:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 500.000 (Ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felperes 2007. október 31-én deviza (CHF) alapú lakásvásárlási kölcsönszerződést kötött az alperessel, amelynek alapján az alperes 63.337,29 CHF, azaz 9.699.600 forint összegű kölcsönt nyújtott 300 hónapra, 2032. december 10-i lejáratával. A szerződő felek megjelölték a kölcsön járulékait (amely a folyósítási díj, az ügyleti kamat, a késedelmi kamat, a közjegyzői munkadíj, a vagyonbiztosítási díj, az igazgatási szolgáltatási díj, a teljes hiteldíj mutató voltak) és megállapodtak abban, hogy a kölcsön folyósítását követően az alperes a kölcsön lényeges adatainak összefoglalása érdekében a felperest értesítőlevélben tájékoztatja. Az értesítőlevél tartalmazza a kölcsön összegét, az ügyleti kamat mértékét, a folyósítás napján érvényes árfolyamot, a kölcsön törlesztésének ütemezését, a havi törlesztőrészlet mértékét és esedékességét, a teljes hiteldíj mutató 2 tizedes pontossággal meghatározott mértékét. A peres felek egyező akarattal a kölcsönszerződés aláírásával kinyilvánították, hogy az értesítőlevelet - mint a szerződés kiegészítését - a kölcsönszerződés elválaszthatatlan részének tekintik, amely azzal együtt értelmezendő, a felperes fizetési kötelezettségeit az értesítőlevél tartalma szerint köteles teljesíteni. Az alperes

2007. november 16-án keltezett értesítőlevelében tájékoztatta a felperest a 9.699.600 forint 2007. november 13-ai folyósításáról, az éves kamatláb százalékos mértékéről, amely megegyezett a kölcsönszerződésben megjelölt összeggel, továbbá arról, hogy az első törlesztőrészlet 2007. december 10-én esedékes, annak összege 407,64 CHF. A kölcsönszerződés alapján a kölcsönt és kamatát a felperesnek az értesítőlevelében foglaltak szerint részletekben kellett megfizetnie az alperesnek. A törlesztőrészlet összege a kölcsön folyósításának napjától függően változhatott.

A kölcsön visszafizetéséért a felperes mellett kötelezettséget vállalt a perben nem álló adóstársa.

A felperes zálogkötelezettséget is vállalt a tulajdonában álló ingatlannal.

A szerződő felek a kölcsönszerződésüket és jelzálogszerződésüket 2007. november 7-én közjegyzői okiratba foglalták, amely okiratban a felperes és adóstársa tartozáselismerő nyilatkozatot is tett és vállalták a szerződésszerű teljesítést.

Az alperes a szerződésszerű törlesztések elmaradása miatt 2009. december 9-én közjegyzői okiratba foglaltan felmondta a kölcsönszerződést. Az alperes a közjegyzői okirat záradékolásával 2012. július 16-án végrehajtást kezdeményezett a felperes ellen.

A felperes keresetében a Pp. 369.§ a) pontjára hivatkozással az ellene indult végrehajtás megszüntetését kérte. Előadása szerint az alperessel megkötött kölcsönszerződés fogyasztási kölcsönszerződés, amely a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) szerződéskötéskor hatályban volt 213.§ (1) bekezdés c), d), e) pontjaiba ütközik, mert nem tartalmazza az árfolyamrést mint költséget, a hiteldíj megváltoztatásának feltételeit és a törlesztőrészletek összege sem került meghatározásra. Emiatt a kölcsönszerződés semmis, amelynek következtében a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Kifejtette, hogy az árfolyamrés nem költség, egyébként is CHF-ben kellett törleszteni, így a különmemű árfolyamnak nincsen jelentősége, továbbá a törlesztőrészletek összegét a szerződés részét képező értesítőlevelél tartalmazta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes ellen indított végrehajtást megszüntette. Döntését azzal indokolta, hogy a kölcsönszerződés nem tartalmazza a törlesztőrészletek összegét, erre csak az értesítőlevelél utal, az értesítőlevelél pedig az alperes egyoldalú nyilatkozata, annak kiállítására a szerződéskötést követően került sor. Az értesítőlevelél tartalmát szerződéskötéskor értelemszerűen nem ismerhette meg a felperes, nem tudta, hogy milyen összegű részletek teljesítésére vállal kötelezettséget. Az egyéb semmisségi okok [rég. Hpt. 213.§ (1) bek. c) d) pont]

vizsgálata nem volt indokolt az érvénytelenség megállapítása miatt, de hivatkozott arra, hogy a CHF-ben előírt törlesztésre figyelemmel árfolyamrás nem volt, továbbá az árfolyam esetleges változása nem jelentette a hiteldíj egyoldalú megváltoztatását.

Az alperes fellebbezését elbíráló másodfokú bíróság a per főtárgya tekintetében helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét és utalt annak helyes indokaira. A másodfokú bíróság megerősítette, hogy a peres felek között létrejött kölcsönszerződés a törlesztőrészletek összegét nem tartalmazta, ezért semmis. Ebből pedig az is következik, hogy további érvénytelenségi okok vizsgálata nem volt szükséges. Mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) és d) pontjaira vonatkozó megállapításokat.

A jogerős ítélet ellen - az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezése, elsődlegesen a keresetet elutasító határozat meghozatala, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítása végett - az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. Többirányú jogi érvelése szerint a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 366.§-ában foglaltakat, amikor nem vizsgálta, hogy a felperes megkísérelte-e a végrehajtás megszüntetését a végrehajtási eljárás keretén belül.

Hangsúlyozta, hogy a megszüntetett végrehajtás alapját közjegyzői okirat képezte, a perben csak ezt az okiratot lehetett volna vizsgálni. A tartozáselismerő nyilatkozat teljes bizonyítóerővel tanúsította a végrehajtás során érvényesített követelés létrejöttét, a kölcsönszerződés érvénytelenségére hivatkozással, a közjegyzői okirat vizsgálatának mellőzése mellett a végrehajtás megszüntetésének nem volt helye. Egyébként is a követelése a kölcsön összegének átadásával, annak a felperes általi átvételével létrejött, ha érvénytelen is lenne a kölcsönszerződés, az nem érintené a követelés létrejöttét és a felperes visszafizetési kötelezettségét.

További érvei szerint a törlesztőrészletek összegét az értesítőlevélben megjelölte, az értesítőlevél a peres felek megállapodása értelmében a szerződés részévé vált. Az értesítőlevelet a felperes kézhez vette, fizetési kötelezettségét az értesítőlevélben foglaltakkal összhangban teljesítette egy ideig. A kölcsön folyósításának időpontja a felperes rendelkezésén múlt, azon, hogy mikor teljesíti a kölcsön folyósításának feltételeit, a kölcsönszerződés, illetve a közjegyzői okirat létrejöttékor ezért nem lehetett más módon meghatározni a törlesztőrészletek összegét.

Rámutatott: nincsen jogszabályi akadály, hogy a szerződő felek akár a szerződést érintő lényeges kérdések tekintetében is oly módon állapodjanak meg, hogy azt az egyik szerződő fél egyoldalú nyilatkozattal jogosult megállapítani, azzal, hogy az így

megállapított feltétel, rendelkezés a szerződés részét képezi. Ez jelen esetben is így történt, a kölcsönszerződés több okiratba foglaltan jött létre, a kölcsönszerződés részét képezte az értesítőlevél. A törlesztőrészlet összegének meghatározása az értesítőlevél alkalmazásával a felperes érdekkörében felmerült okból történt.

Utalt arra, hogy a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés nem határozza meg, hogy az ott megjelölt semmisségi okok a szerződés teljes vagy csak részleges érvénytelenségét eredményezik. Ha az adott kölcsönszerződés a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés e) pontjába is ütközne, mindez nem eredményezné a teljes érvénytelenséget, hiszen a szerződés teljesítését ez nem akadályozza. Jogszabálysértő volt az, hogy a perben korábban eljáró bíróságok a szükséges tartalmi elemek meglétének vizsgálatát csak a kölcsönszerződés alapján végezték el és nem voltak figyelemmel az értesítőlevélben foglaltakra. Emellett az elsőfokú bíróság tévedett akkor, amikor a pertárgy összegét 19.531.722 forintban, nem pedig középárfolyamon számítva 15.324.016 forintban állapította meg.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására és költségeinek megtérítésére irányult. Változatlanul állította, hogy az alperessel megkötött kölcsönszerződésnek (a régi Hpt.-nek a per eldöntésére irányadó 213.§ (1) bekezdés e) pontja szerint) tartalmaznia kellett volna a törlesztőrészlet összegét, azt nem tartalmazta, ezért semmis. Az alperes által elkészített és a részére megküldött értesítőlevél nem szerződés, hanem csak egyoldalú jognyilatkozat. Utalt arra, hogy kellő részletességgel nem került meghatározásra a hiteldíj módosításának alapjául szolgáló feltételek és körülmények, ezért is semmis a kölcsönszerződés.

Rámutatott arra, hogy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. (a továbbiakban: Vht.) 41.§-ában szabályozott eljárás lefolytatása nem előfeltétele a végrehajtás megszüntetése iránti per kezdeményezésének, illetve lefolytatásának. Továbbá a végrehajtási záradékkal indult végrehajtás esetében okszerűtlen a Vht. 56.§ (1) bekezdésében foglaltakra hivatkozás.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott

A Pp. 270.§ (2) bekezdésében és a 275.§ (3) bekezdésében foglaltak együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálatot anyagi jogi vagy eljárásjogi jogszabálysértés egyaránt megalapozhatja; utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt.

Az adott esetben a jogerős ítéleti döntés nem jogszabálysértő, a Kúria egyetért annak helytálló indokaival is, azokat megismételni nem kívánja, csupán a felülvizsgálati kérelemben foglalt többirányú érvelés kapcsán mutat rá az alábbiakra:

I. A Pp.366.§-a szerint (amely a végrehajtás megszüntetési és korlátozási perek indításának általános feltételét határozza meg), ha a végrehajtás megszüntetésére, illetőleg korlátozására a Vht. 41.§-a vagy 56.§-a alapján a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség, az az adós, aki a végrehajtást sérelmesnek tartja, végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási pert indíthat a végrehajtást kérő ellen.

Az idézett rendelkezésben említett Vht. 41.§-a azokban az esetekben teszi lehetővé a végrehajtás megszüntetését a nemperes eljárás keretében, amikor az adós okirattal, tehát a végrehajtó számára is kétséget kizáró módon valószínűsíti: a végrehajtani kívánt követelés alaptalan, azt teljesítették vagy egyébként megszűnt. A Vht. 56.§-a alapján a végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel akkor szünteti meg (vagy akkor korlátozza) a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte vagy megváltoztatta.

Ha a végrehajtás megszüntetésére (korlátozására) indult perben a Vht.41.§-ába vagy az 56.§-ába foglalt rendelkezés egyébként alkalmazhatónak tűnik, a pert tárgyaló bíróságnak - a keresetlevélben erre vonatkozó adat hiányában, a Pp.95.§ (1) bekezdése szerinti hiánypótlás keretében fel kell hívni a felperest annak igazolására, hogy a végrehajtási eljárásban megkísérelte-e a végrehajtás megszüntetését.

Az említetteken kívül minden további esetben - így a jelen esetben is, amely nem tartozik sem a Vht. 41.§-ának, sem a Vht. 56.§-ának körébe - a hiánypótlásra felhívás szükségtelen, mivel a végrehajtás megszüntetését (korlátozását) csak peres úton, bírói ítélettel lehet elérni, amelynek indoka az, hogy a végrehajtási - nemperes - eljárásban nyitva álló lehetőségek mind a bizonyítás, mind a döntés szempontjából korlátozottak.

Végrehajtás záradékkal ellátott okirat (vagy az ezzel egy tekintet alá eső végrehajtható okirat) alapján indult végrehajtás esetén a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti per indításának „speciális” feltételeit a Pp.369.§ a)-d) pontjai tartalmazzák.

A kifejtettekből következően az adott esetben nem volt eljárásjogi akadálya a végrehajtás megszüntetése iránti kereset előterjesztésének.

II. A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 242.§ (1) bekezdése értelmében a tartozás elismerése a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető vagy a szerződés érvénytelen. A tartozáselismeréssel nem keletkezik az elismeréssel érintett jogügylettől független új kötelezettség, csupán kedvezőbbé válik annak a félnek a jogi helyzete, akihez az elismerő nyilatkozatot intézték.

Az adott esetben a felperes és a perben nem álló adóstársa az egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatban elismerték a jogviszony létrejöttét, az abból rájuk háruló kötelezettséget és vállalták a kötelezettség teljesítését, azonban a tartozáselismeréssel nem keletkezett új kötelezettség: a tartozáselismerő nyilatkozat alapja a felek közötti kölcsönjogviszony, a kölcsönjogviszony alapja pedig a kölcsönszerződés volt.

Az alperes érvelésével ellentétben: a tartozáselismerés joghatásai nem függetlenek a kölcsönszerződéstől, érvényesíthetőségük függ a kölcsönszerződés érvényességétől vagy érvénytelenségétől. Az egyoldalú kötelezettségvállalást tartalmazó közokirat készítése a követelés érvényesítését könnyítette meg azzal, hogy a közvetlen végrehajtást (záradékolást) tette lehetővé, de a tartozáselismerés nem vált függetlenné a kölcsönszerződéstől, a tartozás elismerése nem keletkeztetett önálló jogcímet a követelés érvényesítésére. Egyébként is a kölcsönjogviszony közjegyzői okiratba foglalt felmondását követően az alperes ezen közjegyzői okirat záradékolásával kezdeményezte a végrehajtást a felperes ellen; a kölcsönszerződéssel azonos tartalmú, az egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat az, amely a „közvetlen” végrehajtás alapjául szolgált.

A kölcsönszerződés érvénytelensége azzal a következménnyel járt, hogy a tartozás elismerése ellenére „közvetlen” végrehajtásnak nem volt helye, ilyen formában a felperes tartozását az alperes nem tudja behajtani. Az alperes azonban nincsen elzárva annak lehetőségétől, hogy külön eljárás keretében érvényesítse igényét a felperessel szemben, amely eljárásban a közjegyzői okiratra bizonyítékként hivatkozhat.

III. A végrehajtás megszüntetésére (korlátozására) indult perben a bíróság - a kereset korlátai között maradván - a végrehajtás megszüntetéséről (korlátozásáról) rendelkezhet, ítéletének rendelkező részében abban az esetben állapíthatja meg a jogügylet érvénytelenségét, ha az adott körülmények között a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti igény az érvénytelenség megállapítása iránti keresettel összekapcsolható (a bíróság mindkét kereseti kérelem elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik). Végrehajtási perben nincsen lehetőség az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására sem. Mindezek csupán az indokolás megállapításai maradnak, eredményes kereset esetén mint a végrehajtás megszüntetésének (korlátozásának) indokai.

Ha a végrehajtás megszüntetése iránti perben az állapítható meg, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre [Pp.369.§ a) pont] a végrehajtást meg kell szüntetni, részbeni

érvénytelenség esetén a végrehajtás megszüntetése helyett akkor korlátozható a végrehajtás, ha az érvénytelen rész elkülöníthető és enélkül a követelés többi része érvényes marad.

Az adott körülmények között a végrehajtás megszüntetése volt indokolt, hiszen a végrehajtani kívánt követelés nem jött létre érvényesen, így az alperes a kölcsönként átadott összegnek és járulékeinak a visszafizetése iránt külön pert indíthat a felperessel szemben.

IV. A régi Ptk. 522.§ (2) bekezdésében foglaltak szerint a bankhitelszerződés érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges. Ezen jogszabályi rendelkezést összevetve a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdésében foglaltakkal az a következtetés adódik, hogy kétoldalú írásbeli megállapodásnak kell tartalmaznia - továbbiak mellett - a törlesztőrészletek számát, összegét, a törlesztési időpontokat.

Az adott esetben nem jött létre a felek között a törlesztőrészlet havi összegét tartalmazó kétoldalú írásbeli megállapodás: az alperes által utólagosan megküldött értesítőlevél - a felperes írásbeli elfogadó-nyilatkozatának hiánya miatt - nem tekinthető kétoldalú írásbeli megállapodásnak, még ha a szerződő felek az értesítőlevelet a szerződés kiegészítésének, illetve a szerződés elválaszthatatlan részének tekintették. A felperes ugyan elfogadta, hogy fizetési kötelezettségét az értesítőlevélben előírtak szerint köteles teljesíteni, és egy ideig teljesített is, a ráutaló magatartás azonban nem pótolja a felek írásbeli megállapodását.

A felek megállapodása szerint a törlesztőrészlet összege és esedékessége valóban a kölcsön folyósításának időpontjától függött, ez azonban nem jelentette az akadályát annak, hogy a törlesztőrészletek svájci frankban meghatározott havi összegét belefoglalják a kölcsönszerződésbe (amely esetben az aktuális törlesztőrészlet forintra átszámított összegét az értesítőlevél tartalmazhatta volna).

A régi Ptk. 205/A.§-a szerint a szerződési feltételek „előre” meghatározhatók voltak és annak sem volt akadálya, hogy több okirat tartalmazza a szerződő felek nyilatkozatát, mindez azonban nem jelenti azt, hogy a Hpt. kogens előírása ellenében egyes szerződési feltételek utólag egyoldalúan meghatározhatók lennének.

Megjegyzí a Kúria: a szerződéskötési szabadságot illetően a régi Ptk. kötelmi jogi (általában diszpozitív) szabályait korlátozták a régi Hpt. mint speciális jogszabály kogens rendelkezései, amikor semmisnek nyilvánították azt a fogyasztási lakossági kölcsönszerződést, amely - egyebek mellett - nem tartalmazta a törlesztőrészletek számát, összegét, a törlesztési időpontokat.

Az adott perben vizsgált okiratba foglalt jogügylet érvénytelen (semmis), mivel a peres felek nem foglalták szerződésükbe a törlesztőrészletek összegét, ebből következően indokolt volt a „közvetlen” végrehajtás megszüntetése. Az, hogy a felperes a

szerződés megkötését követően értesült arról, hogy az aktuális hónapban milyen összegű törlesztőrészletet kell fizetnie, nem jelenti azt, hogy a szerződés megkötésének időpontjában tudott volna a törlesztőrészletek összegéről. Hasonló tartalommal foglalt állást a Kúria a Pfv.I.20.728/2013. számú ügyben hozott és BH2014.9/276. számon közzétett eseti döntésében megállapítva azt, hogy semmis az a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés, amelyik nem tartalmazza a törlesztőrészletek számát, összegét.

V. A Pp.24.§ (2) bekezdés g) pontjában foglaltak szerint a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értékeként - a tényleg megállapítható összegtől függetlenül az alábbi értéket kell számításba venni: végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben a végrehajtási összeget, illetőleg annak azt a részét, amelyre a végrehajtási jog megszüntét állítják. Végrehajtási összegnek az az összeg tekintendő, amelynek behajtása érdekében a végrehajtási eljárás folyik. Ez az összeg nem csak a főkövetelés és járulékai, hanem ezek behajtásával együtt járó végrehajtási költségek is.

Az elsőfokú bíróság ítéletében meghatározta a pertárgy értékét, amely megfelel a Pp. előbbiekben megjelölt rendelkezésének.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet - minthogy az nem sért eljárási szabályt és mindenben megfelel az irányadó anyagi jogi szabályoknak is - a Pp. 275.§ (3) bekezdésében foglaltak alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazásra kerülő Pp. 78.§ (1) bekezdésében foglaltak szerint az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő alperes viseli a saját felülvizsgálati költségét, továbbá köteles a felperes felülvizsgálati költségének a megfizetésére, amely költség a felperes képviseletét ellátó jogi képviselő ügyvédi munkadíjának összeget. A Kúria a munkadíj összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (1) és (6) bekezdéseiben, valamint a 4/A.§ (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel állapította meg a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányban.

Budapest, 2014. szeptember 24.

Dr. Harter Mária s.k. a tanács elnöke, Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. előadó bíró, Dr. Varga Edit s.k. bíró